

HRVATSKA RIJEČ

Predplatna ciena: na godinu K 12. — Za po godine K 6. — Za Šibenik na godinu donošanjem u kuću K 12. — Za inozemstvo na godinu K 12. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, tiskara i štampa ista nalazi se u ulici: Radišićev, sv. Jakov. — Oglasi tiskaju se po 18 para, najviše redak ili po pogledu. — Nekrankana pisma i zahvale tiskaju se po 20 para po, najviše redak. — Nekrankana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Sabor u Zadru.

Sjednica dne 6. listopada 1909.

Predsjednik u 10 sati otvara sjednicu. Pozivlje gg. dra Tresića i dra Marovića, da zapreme tajnička mjesta i zamjene dosadane.

Marović čita zapisnik prošle sjednice. Ovrjerljuje se.

Predsjednik veli: da su pripjele dvie brzojavke: jedna adresirana njemu, a druga saboru. U prvoj zahvaljuje se klub hrv. delegata u Pešči radi rezolucije o veleizdajničkom procesu, u drugoj se dubrovački Srbi zahvaljuju cielom saboru, što je u ime prosvjeda radi osude Srba digao sjednicu.

Čitaju se molbenice stigle na sabor. Vuković predlaže, da se molba ugarske zadruge u Janjinji uputi fin. odboru. Prima se.

Biankini predlaže, da se molba obć. činovnika upravi upr.-gosp. odboru. Prima se. Bakotić predlaže, da se molba zadruge srbskih štedionica za zajam uputi fin. odboru. Prima se.

Predsjednik javlja, da je primio 52 upita.

Pojedini zastupnici čitaju upite. Podnieti su upite: Biankini, Vuković, Simić, Bakotić, Kunjašić, Radmiri, Knežević, Kulišić, Mitrović, Marović, Trumbić, Tresić i talijanski Salvi o tom, da se na poštanskom uredu u Splitu krši uredovna tajna i o tom, zašto „Smotra Dalmatinska“ ne donosi izvješće saborsko u oba jezika, hrv. i talij.

Od pravaša interpellirao je: Prodan: da se sagradi novi bunar u selu Vlašić na Pagu; o crkvi u Brgatu; da radnjom kolnog puta vlada doskoči nevolji seljana u Nuniću i Dobropoljcu; zašto u Ninu ne bi učinuta potrošarina, kad je carinarski ured prenešen u Privlaku; za lukobran na Ošijeku kod Prekog; o žandarskoj postaji u Ninu.

Matulija: da se uredi pristojna i higijenička pomješca za škole i stanovi za učitelje. Dr. Dulbičić, da se u Šibeniku ustroj škola za rudare, strojare i elektrotehničare.

Dr. Matdunov: da se radnicima kod tvornice duhana povećaju nadnice; da se u Lovreću, Opancim i ostaloj imolskoj krajini ukine nezakonite krme; zašto su mjesta Lovreć i Aržano lišena sa strane vlade od pripomoći za gradnju puteva; o gradnji nove crkve u Lovreću i Opancim.

Simunić: o prolazima preko Mosora. Dr. Drinković: da se uzpostavi interurbana telefonska mreža u Dalmaciji koja bi glavne gradove spojila sa ostalim zemljama monarhije; obzirom na siromaštvo u Dalmaciji, da se vojnička služba na kopnu i na moru sniži na dvie godine; hoće li vlada, ne bude li uvažen predlog o ukinuću carine na šva žitja, prihvatiti predlog od interpellanta, da se količina od 50.000 centi slobodnih od carine povisi na 800.000, ili više prama potrebi, te da se prodaja preda seoskim blagajnam, a gdje ih nema obćinama.

Predsjednik najavljuje više predloga: Prodan iznaša tri predloga, koja donosimo na drugom mjestu.

Drinković i drugovi: Pošto vlada oteže sa dieljenjem opredjeljenih bezkamatnih zajmova za obnovu vinograda zaraženih filokserom; pošto ni od opredjeljenog doprinosa za god. 1908. nije ni novčića što dala zanimanim obćinama, a pošto za god. 1909. nije sabor u tu svrhu glasovao još ni novčića; pošto je u austrijskim krunovinama, gdje se loza goji, bezkamatni zajam uvijek opredjeljen za 16 godina; pošto se jedino glasovanjem doprinosa pokrajinskoga može vladu prisliti, da i ona metne na razpoloženje državne doprinose, u tu svrhu potpisani predlažu, neka Visoki Sabor izvoli zaključiti:

U svrhu bezkamatnih zajmova za obnovu vinograda zaraženih filokserom određuje se godišnji doprinos od K 60.000 kao 10 po što godišnji pokrajinski doprinos za god. 1909, 1910, 1911, 1912, 1913, 1914, 1915, 1916, 1917.

Trumbić i drug. Neka Sabor Kraljevine Dalmacije izvoli zaključiti:

Daje se nalog Zemaljskom Odboru, neka pročita pitanje o reformi izbornoga pravilnika za obćine kraljevine Dalmacije i to tako da se pronadje način kako bi i manjine, kad dosegnu od izvjestne snage, imale biti zastupane u obćinskom vijeću, dotično da se uvede tako zvani sistem proporcionalnog biranja, te neka u nastajnom zasjedanju prikaže, odnosno zakonsku osnovu na ustavno pretresanje, koje će prihiti narodnim zastupnicima još prije nego se Sabor sastane.

Miličić i drugovi: Pogledom na silni napredak graditeljne zanatlijske i umjetničke škole u Splitu, to se pokazuje potreba podpirati istu od strane zemlje, podporom pitomaca godišnjom stipendijom za siromašne i darovite, ne bi li kako pokrajina pokazala svoje zanimanje za tako koristni zavod.

I pošto druge pokrajine, koje su na visini obrtnog razvoja, ipak žrtvuju znatnih svota na godinu u tu svrhu, to i Dalmacija mora slediti taj primjer, i vršiti djelo, koje odgovara barem donekle savremenim i neodgovim potrebam ove zemlje, koja je toliko za drugim zaostala.

Za to se predlaže: Sabor Kraljevine Dalmacije ustanovljuje počamši od god. 1910.-1911., deset stipendija u iznosu od K 200 svaki na godinu, za pitomce, koji pohađaju graditeljsku, zanatlijsku i umjetničku školu u Splitu i to za siromašnije i darovitije.

Kunjašić i drugovi: Sabor Kraljevine Dalmacije izrazuje želju Njegovu Veličanstva, neka još prije ljetnog ribanja god. 1910 uspostavi magazu za razpačavanje ribarske soli u Veljući na otoku Korčuli.

Vuković, Kunjašić i drugovi. Neka Visoki Sabor izvoli prihvatiti sledieći zaključak: Pozivlje se c. k. Vlada da neodvlačno posreduje kod pomorske vlade u Trstu, u vrhu da bez daljeg oklijevanja dađe započeti, sradnje lagunama podmorskih naslaga kod Broca koje prieče povećim brodovima ulazak u Stonski kanal.

Vuković i drugovi: Neka visoki Sabor izvoli prihvatiti sledieći zaključak: Sabor dalmatinski izrazuje želju Vladi Njeg. Veličanstva, da pri sklapanju trgovačkih ugovora s Crnogorom i Srbijom bude dopušten ne samo uvoz zaklane nego i žive marve u carinarsko područje Austro-Ugarske, a da svakom u korist naše trgovine i pomorskog prometa ne bude učinjeno poteškoća za transitni prevoz preko austro-ugarskih granica onaj marvi, koja se iz Craegore i Srbije eksportira.

Vuković i drugovi. Neza Visoki Sabor izvoli prihvatiti sledieći zaključak: Pozivlje se Zemaljski Odbor, da prouči i izradi zakonsku osnovu za promicanje industrije i podpiranje iste sa strane obćina i pokrajinskih sredstava.

Namjstništveni podpredsjednik Tončić odgovara na neke prijašnje upite: Radičić, Mitroviću, Srzentiću, Tresiću, Kunjašiću, Simuniću, da se za dieljenje krme vode izvidi i da će se, prema potrebi dieliti Prodanu, da je za tamanjenje skakavaca na Pagu, a koji su se pojavili u Murteru, nužno poduzeti vanredne mjere, s toga je jedan nadzornik otišao se u tom uputiti pitanje; što prije će se tome luz doskotići.

Prelazi se na dnevni red. Prva točka dnevnog reda: Prvo čitanje predloga zastupnika Tresića i drugova o osnovi za izbornu reformu za Sabor kraljevine Dalmacije.

Tresić, predlagatelj, ima rieč: Po svuda parlamentarizam preživljuje krizu. Tomu je uzrok nagli prelaz iz absolutizma na konstitucionalizam. Ravnopravnost i jednakost udjelje se masama, prije nego li su one kulturno sposobne za to. Socijaliste šire ideju jednakosti. To ne ide, jer nije pravo da se u tome inteligencija i kulturni slojevi izjednače sa neukom masom. Parlamentar bečki je najbolje zvalo masom. Parlamentar bečki je najbolje zvalo pravom glasa, nagomilali svačkovi tipovi. Sve

obće pravo glasa nije urodilo najboljim plodovima. Spominje Miličeve rieči, da je sabor cviet inteligencije. I ako u saboru su inteligentni i vrijedni ljudi, ima ih zato još boćjih. Intelligencija je uvijek na strani manjine. Jednakost neće biti nikad oživotvorena. Spominje Plinjia i Cicerona. Zakon ne može ustanoviti potpuno pravednu retribuciju i distribuciju. Ako se narod podadu u ruke uzde, država će naopako ići. (Oh! oh!) Konačno veli, da se boji da vlada ne će odgovoriti na upit Milića o sveobćem pravu glasa za ovoga zasjedanja. Narod nije zreo za sveobće pravo glasa. Mi se ne možemo niti smijemo poniziti do masla, nego nju potići do sebe. Na temelju toga predlaže, da se izabere odbor od 7 lica, koji bi na temelju tih načela izradio jednu izbornu reformu.

Dulbičić veli, da nema ništa proti tomu. Ali boji se, da će se sa ovim odborom dogoditi što i god. 1907 te će zaključak zem. odbora, da se iznese sa strane vlade jedna izborna osnovna, koja bi se približila načelu obćeg prava glasa opeš od vlade biti povraćen sa zahtjevom da zem. odbor izradi potpunu osnovu. Zem. odbor je osnovu izradio, a ona leži već godinu i po kod vlade. O sudbini te osnove pogovara se mnogo štošta.

Nije izpravno stanovište, da se narod treba do nas podići, nego mi se trebamo do njega poniziti, da ga do sebe pogignemo. (Glasovi u saboru i sa triemova: „Naj! tako je!“ — Tresić: To je „ad captandam benevolentiam“ stranke. — Dulbičić: Vi znate, da ja toga ne činim!) Dr. Tresić govori o znanju. A što mi možemo suditi o tome? Ne možemo mi suditi iko je boćji u znanju kao po nekom termometru. (Odobranje, Veselost.) I medju težacima i medju radnicima ima ljudi, koji su u svojoj struci bolje versirani nego mi. (Tako je!) Ne treba da sabor bude sastavljen od samih pravika. I proti proporcionalnom zastupstvu ne bi on bio. Ali on vidi da ga niese uveli ni druge države i narodi, koji su mnogo napredniji od nas. Po proporcionalnom zastupstvu bi veće stranke mogle manje majorizirati i sama ih uništiti, a to nije pravo, jer i u malim strankama mogu biti klice velikih ideja i one mogu tekom vremena postati velikim strankama. (Tresić: upada i nešto prigovora. Dulbičić: Molim Vas nemojte me prekidati, jer i ja svakoga puštam u miru, kad govori.)

Predsjednik opominje svih, da govornika ne prekidaју.

Dulbičić nastavlja: Gospodo! Mi svi smo do danas i u novinama, i na javnim skupštinama i sastancima obećavali narodu sveobće pravo glasa, a ovim postupkom, koji preporuča dr. Tresić, mi bismo se izložili pred narodom. Već nazad 20 god. sabor je radio o izbornoj reformi, god. 1905 je glasovao za sveobće pravo glasa, a 1907 isto, a sad mi hoćemo da idemo nazad. Tim ćemo se kompromitirati pred narodom. Nego neka se izabere odbor od 7 lica, a neka sabor zaključii i vladi dojadi, da dojdueć zasjedanja ne će dozvoliti, da se o nićem drugom prije razpravlja, nego o izbornoj reformi. U tom smislu iznaša predlog. (Sa više strana „Živio!“ „bravo“. Pravaši govorniku čestitaju.)

Predsjednik konstatira, da je ovo razprava o formalnom predlogu dra Tresića, te da se Dulbičić predlog može iznieti u drugom čitaju.

Dulbičić povlači svoj predlog.

Lupis reflektira na neke stavke govora dra Tresića, osobito na onu o naglom prelazu iz absolutizma u konstitucionalizam, narodu se čine zapreke, da dodje do onog stupnja kulture, kojeg želi dr. Tresić. (Dulbičić: Eto, to je ono. Tu imate pravo.) Dobru izbornu reformu ne će vlada odobriti, jer joj to ne ide u račun i jer voli raditi sa žandarima i podmićivanjem. U ostalom primjećuje dr. Tresiću, da prosti puk ne pravi tako štetnih zakona, kao što to čini intelligencija. (Bravo! tako je!) U naobrazovanju naroda treba započeti od pučke škole. Tresić odgovara Dulbičiću i Lupisu. Za Dulbičića ponavlja, da je govorio „ad captandam benevolentiam“ stranke. (Dr. Drinković: Na to ćemo drugi put odgovoriti — ali ozbiljno.)

Glasovi: Dosadnji argumenti. Supljii fraza. Dr. Dulbičić: zamjera Tresiću na toj nedeklativnosti. Mi možemo svi biti ravnopravni, ali ne jednaki. (Dr. Drinković: Jednaki moramo biti, jer svi plaćemo jednak porez.) Ne, jer ja mesam jedan dra Drinkoviću! Drinkoviću! Nijajama. Ja bih se stidieo biti jednak Vama! Tresić: nešto dobačuje. Drinković: uvrijeđen tim prostim pastikom izlazi iz sabornice.) Zastupnik govornik patičnim tonom govori o svojoj ljubavi prama narodu i malom puku i težaku, kako bi on za njega sve žrtvovao itd. Ali, on da ne ide narodu laskati u izborne svrhe.

Prelazi se na glasovanje te se prima Tresićev predlog, da se uputi odboru od 7 lica.

2. izvještaj zemaljskog Odbora o pokrajinskom doprinosu za održavanje trgovačke škole usavršavanja u Dubrovniku.

Radičić izvještaj zemaljskog Odbora čita izvještaj, kojim se predlaže Saboru da zaključii: Daje se nalog Zemaljskom Odboru, da za održavanje trgovačke škole usavršavanja u Dubrovniku doprinese iz sredstava Zemaljske Zaklade za godinu 1910 svotu od K 600, a počamši od god. 1911 unapried po K 800 na godinu.

S formalnog gledišta predlaže da se predje odmah na drugo čitanje.

Biankini i Glasovati će se sa zadovoljstvom za prikazani predlog, i to ne samo radi Dubrovnika, već i s obzirom na osobite naše prilike u Dalmaciji, gdje više nego ikad prije trebamo trgovačkog i obrtničkog pomlaška.

No mi trebamo jednu višu trgovačku školu, jednu trgovačku akademiju, kakvih ima već 23 u našoj Monarhiji. On je i prije bio preporučio osnovanje ovakog zavoda; ali sada je već skrajnje vrieme da se ostvari ta njegova želja. Iznaši konkretan predlog, i izrazuje nadu da će vlada doći u susret želji sabora, bude li njegov predlog prihvaćen. Za to molii da se predlog prihvati jednoglasno.

Medini. Tuži se što je zem. odbor odredio ovu trgovačku školu preveć nisku pripomoć.

Radičić, izv. zem. odbora, kaže da se zem. odbor držao načela davno usvojenog u ovakim poslima, da zemaljski prinos ne bude nadmašiti 1/2, prinosi mjestnih čimbenika. Ovog je puta dapače bio obilate ruke.

Knežević, predlaže da se povisi godišnja pripomoć od g. 1911 od 800 na 1000 K.

Čingrija. Navodi razloge s kojih bi se pristojalo tako povisjenje.

Na glasovanje prihvaćen je prvi dio predloga zem. odbora; zatim je prihvaćen predlog Dr. Kneževića, a na koncu predlog Biankina. 3. izvještaj zem. odbora o molbi uprave kraljevskog Hrvatskog kazališta u Zagrebu za podporu.

Simić izvještaj zem. odbora čita izvještaj, koji kaže, da je upućena zemaljskom odboru molba uprave kr. zem. Hrvatskog kazališta u Zagrebu, kojom traži noćanu podporu za dvomjesečno predstavljanje drama i opera u Dalmaciji.

Zem. Odbor ustupa molbu Visokomu Saboru na rješanje.

Tresić. Sveta je dužnost Saboru poduprieti ovu molbu. Uprava hrvatskog zemaljskog kazališta u Zagrebu hoće da po mogućnosti svake godine uprišti tromjesečno gostovanje svog velikog esemblea drame i opere, vlastitom glazbom u glavnim gradovima Dalmacije, Zadar, Split, Dubrovnik, Šibenik, i t. d. ne ta naj način udovolji potrebi domaće dramske i glazbene umjetnosti u ovim gradovima.

Da bi se ovo uspješno moglo provesti uprava se obratila na Sabor s molbom, da joj u tu svrhu udieji pripomoć iz zemaljskih sredstava. Stavlja Saboru na srće da udovolji ovoj molbi; a s formalnog gledišta predlaže, da se stvar preda financijskome odboru (Primljeno).

Prvo čitanje predloga zastupnika Milića i drugova o ukinuću redovine.

Miličić, predlagatelj, obrazlaže svoj predlog. Iznasa poviest redovine, inače zvane porštine, iztice razliku izmedju Zagore i primorskih mjesta, Zagorski narod mora po kućama i po

glavama davati doprinos za uzdržavanje svećenika, dočim u primorskim mjestima ima za to brojnih zadržana. Ta je nepravda: Fratri su sebi zadržali najbolje župe (Blankini: ali i najteže) a svjetovnom kleru su ostavili siromašnije. Redovina je poniženje za svećenike, jer ako im ju težač ne daje mora se uteći političkoj vlasti. Pravo je, da država to preuzme, a to tim više što je župnik prvi činovnik države, jer on vodi matice, daje svjedočbe, informacije itd. Zaključuje se formalnim predlogom, da se to predade upr.-gosp. odboru.

Prodano: obzirom na to, što je upravno gospodarski odbor preobterćen poslom, a zasjedanje će još malo trajati, da stvar ne zaspe, predlaže da se predje odmah na drugo pitanje.

Milić uzete svoj predlog i priključuje se Prodanovu.

Prodano predlog se prima i prelazi se na drugo pitanje.

Prodano pita rieč. Otkad je Austrija došla u Dalmaciju imamo tri vrste crkvenih daća: I. dečtinu u naravi za obćenite svrhe; II. poreštinu i III. pogrebicu za vanredne posle. Prva je nameštana, druga je nastala sporazumom crk. i drž. vlasti sapukom a treća je sporazumom dviju zadnjih bez države. Tri su faktora bila pri utanačenju ovih daća, tri moraju biti i pri ukinuću. Nu pri tom ne smije se podjarivati narod da uzkrati svojevrijedno redovinu, jer je i to ugovor. On može reći po riečima mnogih svećenika, da je svećenstvo sklono, da se redovina ukinu. U glavnom se slaže sa predgovornikom i priznaje, da je redovina poniženje po svećenstvo. Svećenstvo Zadarske nadbiskupije je sastavilo spomenicu, koju će poslati na podpis i ostaloj braći, u kojoj traži, da se redovina bar preudesi, ako se ne će sasma ukinuti. No ukinućem redovine puk se ne će osloboditi nameta, jer će morati državi davati u novcu, ono što je župniku davao u naravi. Iziče neke dobre strane redovine: daje se u naravi, što je težaču mnogo zgodnije nego li u novcu, ona župnika privezuje uz narod. I sam puk. Pavlinović sa strahom je mislio na kongru, jer tim vlada stječe veliku moć nad svećenstvom. Puk davi dragovoljno redovinu, a dokazom su nam i naša izseljenici u Americi, koji se konstituiraju u obćine vjerske i sami zovu dušobrižnike i uzdržavaju ih. No ipak priznaje, da su razlozi za ukinućem redovine veći nego oni proti. Velika je nepravda u tome, što sela sve plaćaju za svoje župnike a gradovi ne. On je za predlog Milića, ali bi preporučio saboru na prihvati neke preuredbе u interesu same stvari.

Neka Vis. Sabor izvoli zaključiti:

Sabor izrazuje želju vladi Njg. Veličanstva da običajno redovina u Dalm., bude sporazumno s crkov. vlasti i pučanstvom, odnosno obćinama, čim prije ukinuta, a da država, dogovorno s istim faktorima koji su poreštinu utanačili, ustanovi stalnu naknadu dušobrižnicima u novcu, skladno sa današnjim proračunanim njihovim prihodom.

Milić se izjavljuje proti tomu.

Prodano mu veli, da ga je zlo shvatio. Njegov predlog ide za tim, da ograniči omnipotenciju države, koja je najveća šteta, socijalnom napredku. Treba na sve paziti, jer, pošto je vladi neugodno ukinućem redovine, to će ona možda biti proti istom.

Vuković konstatira, da je Prodan rekao sve ono, što sabor misli učiniti u tom pogledu. **Mihaljević** predlaže, da se u Prodanovom predlogu rieč „sporazumno“ zamieni sa „saslušavši“.

Prodano: To ne. Jer ako vlada sasluša, ona nije dužna to uvažiti.

Lupis govori u kratko o predmetu u smislu Milićeva i Prodanova predloga i iziče rad svećenstva kao drž. činovnika.

Prodano insistira za rieč „sporazumno“, jer ona omogućuje pritisak složne crk. vlasti i puka na vladu.

Sliedi mali razgovor medju zastupnicima. Lpns sastavlja posredni predlog, koji će sadržavati sve misli iznesene u ovoj razpravi, što predsjednik navješćuje te veli, da su tri predloga: Milića, Prodana i Lupisa.

Stavlja na glasovanje predlog Milića, koji se prima uz dodatak Prodanov „čim prije“. Stavlja na glasovanje pojedine stavke Prodanova predloga, od kojih se prima samo ona „da se ustanovi stalnu naknadu dušobrižnicima u novcu, skladno sa današnjim njihovim prihodom“. Predlog Lupisa pada.

Na to u 2 i pol sata predsjednik daje sjednicu i učiće novu za petak u 10 sati sa nastavkom dnevnog reda.

Predlog Dr. M. Drinkovića i drugova o težačkom pitanju.

U Dalmaciji, ovoj skroz poljodjelskoj zemlji, između nevolja koje tište većinu zemljoprivrednika, jedna od najglavnijih jest nesredjeno pitanje o odnosu između vlastnika i težača odnosno u njemim predjelima kmeta. Ti

odnošaji, nastali tekom vjekova, danas su tako izprepleteni i teški da je već skrajno vrijeme da se ozbiljno uzmu u pretres i urede, tako da budu na korist i pokrajini u njezinom pučanstvu.

Današnja austrijska uprava kad je pred sto godina privremeno uredila javne odnošaje u ovoj pokrajini na osnovi austrijskog javnog i privatnog prava nije se ni najmanje postarala da uredi težačke odnose koje je za sobom ostavila mletačka republika, i radi toga je, kao u ostalim stvarima, tako i u pogledu najvažnijeg ekonomskog čimbenika — tla — ostala nesretnom iznimkom, a to radi nemara i neznanja svih dosadašnjih centralnih i pokrajinskih vladavina.

Nema kraja u monarhiji u kojem su odnosi tla, u koliko se tiče vlastnosti i posjeda, tako nestalni i nesigurni kao u Dalmaciji, dok težač ili kmet ne nalazi dovoljne zaštite ni u zakonu ni u vlasti.

U zastupničkoj kući ministar poljodjelstva se je nedavno osvrnuo na težačko pitanje na jugu ove monarhije i naglasio je, kako će se najprije stupiti k rješavanju ovog pitanja na trolskom i gorickom, a o Dalmaciji nije govorio, valjda misleć da će iza ovih rješavanja biti olakčeno rješeno težačkih odnosa u Dalmaciji, toAli tko očekivao vara se, jer ti odnošaji u Dalmaciji nemaju ništa zajedničkoga sa kmetkim odnošajima u ostalim pokrajinama.

Utvrđeno je pak, da su ti dalmatinski težački odnošaji u istoj našoj pokrajini veoma raznovrstni i na mjesta podupuno nesigurni, promjenjivi. Utvrđeno je suviše, da se na naše težačke odnošaje ne mogu primjenjivati nikakvi propisi građanskog zakonika, dok je sudjenje vrhu ovih odnošaja nestalno i promjenjivo.

Kadi nesredjenih prilika ni zemljištnik u Dalmaciji ne djeluje kako treba i nema one vrijednosti koju ima u svim drugim pokrajinama.

Dodademo je također, da dobar dio našeg težačva radi nestalnosti i nesredjenosti naravskih ali najglavnijih prava, a u to bez zakona i pravde, nije mogao naći ni oslonu ni načina u obće, kako bi se oslobodio bilo gospodarstveno bilo kulturno. Obradjujući tudje tlo nije mogao razviti onu djelatnost koju slobodan čovjek može i hoće razviti kad se o njegovoj vlastitoj zemlji radi.

Da dademo li ovomu na mnogim mjestima harajuću groznicu, a onda razne trsne bolesti i filokseričnu zarazu, te pašujuće lihavost, moramo doći do zaključka, da je stanje našeg težača zdvojno i očajno.

A kad u nastalu skupčuju živeža i bezciene domaćih proizvoda, težač mora da nosi iste terete kao i u doba sredovjeka, kad su zahtjevi života bili manji a življenje jeftinije, razumljivo je, da na mnogim mjestima pokrajine mora da dodje do nezadovoljstva i nereda, jer na koncu konca svi ti neredi ne bi se smjeli drugčije shvatiti nego nastojanjem da se težačko stanje poboljša, kako je pravo i pošteno.

Sve što vlada sad čini u ime ekonomskog preporoda ove upropašćene zemlje prah je u oči i nema pravog uspjeha, jer se sve radi nesustavno, bez reda, skokimice. Bez sustavnog i brzog rješavanja težačkog odnosno kmetškog pitanja ne može biti govora o pravom gospodarskom napredku a ni o miru u zemlji.

Stoga rad svih zanimanih vlasti mora da bude upravljen k rješavanju težačkog pitanja, koje se ne može i ne smije smatrati strogo privatno-pravnim pitanjem izmedju gospodara i težača, nego u prvom redu socijalnim pitanjem za cilu pokrajinu.

Buduć ovo pitanje eminentno socijalne naravi, dakle od utjecaja na cilu razvoj našeg naroda u ovoj pokrajini, predlažemo neka visoki sabor izvoli zaključiti:

1. Pozivlje se zemaljski odbor da u sporazumu sa c. k. vladom na osnovi sakupljenih izvoda izradi i izhodi ustavno odobrenje zakona u kojemu će biti utvrđena načela, po kojima će zemaljsko zakonodavstvo moći izdati izvršidbeni zakon i shodne naredbe za uređenje težačkog pitanja u Dalmaciji.

Kao glavna načela neka vriede:

1. Težaču je prosto u svako doba predložiti pred za to ustanovljeno povjerenstvo, odkup zemlje koju obradjuje a na koju on ima svoje težačko pravo utvrđeno bilo izpravom bilo stanovitim višegodišnjim obradjuvanjem.

2. Pristane li vlastnik zemlje svojevrijedno na predlog odnosnog težača i utanače li stranke složno iznos odkupa, tad će se pred povjerenstvom sklopiti pogodba, koja će imati ovrsnu snagu i čija će se uknjižba s ureda provesti.

3. Ne pristane li vlastnik na odkupni predlog težača, tad će povjerenstvo odlučiti, da li ima mjesta razvlastiti ili naknadi težačkih

poboljšica. U svakom spornom slučaju odkupninu ustanovljuje sud.

4. Sastav, djelokrug i način poslovanja povjerenstva odredit će pokrajinsko zakonodavstvo, a provedbene naredbe izdat će c. k. vlada u dogovoru sa zemaljskim odborom.

5. Svi predlozi, zapisnici, priloz, nacrti i sve pravne izprave, objavljenje podpisa te sve presude i nagodbe, u obće sve izprave, koje će se rabiti kod svih vlasti u ovom postupku, bit će oproštene od biljezgovine i pristojbina.

Olisci katastralnih mapa koji su za ovaj postupak potrebili izdavati će se strankama za pol tarifne cene.

Predlog Dr. M. Drinkovića i drugova o jeziku.

Neka visoki sabor izvoli prihvatiti sljedeću zakonsku osnovu:

Zakon glede uporabe jezika kod c. k. državnih vlasti i ureda u kraljevini Dalmaciji.

Na predlog sabora moje kraljevine Dalmacije određujem što sledi:

§. 1. Kod svih c. k. vlasti i ureda u kraljevini Dalmaciji ima se upotrebljavati jezik hrvatski toliko u nutarnjem poslovanju i uređovanju koliko i u vanjskom saobraćaju.

§. 2. Upisivanje u javne knjige, biva u zemljištnike, u trgovačke i zadruge registre i t. d. obavljati će se isključivo u hrvatskom jeziku.

§. 3. Nadpisi na uredovnim pečatima i uredovnim tablama, kao i sve javne obznanne vlasti i ureda naznačenih u §. 1. imaju biti isključivo u hrvatskom jeziku.

§. 4. U onim sudbenim kotarima gdje stanovništvo govoreći talijanski iznaša po zadnjem popisu 10% ukupnoga pučanstva, moći će stranke prikazati svoje podneske u talijanskom jeziku, u kom slučaju slediti će rješavanje u istom jeziku.

§. 5. Ovaj zakon stupa u krepost danom njegova proglašenja.

§. 6. Izvršba ovog zakona povjerenja je sveukupnom ministarstvu.

Upit Dr. M. Drinkovića i drugova na c. k. vladu o žitijam.

Pošto je većina sabora poprimila zaključak, da se vladi dade naloga neka bi izposlovala ukinućem carine na uvoz žitija u Dalmaciji od god. 1910., a pošto nema opravdane nade da bi vlada mogla to ukinućem izposlovati; pošto nadalje sabor nije poprimio nadopunidbeni predlog podpisanog, kojim se išlo za tim, da se u ime siromaštva i na korist većine pučanstva Dalmacije proširi već obstećea iznimka za siromašni dio Dalmacije, a koji glasi:

Sabor kraljevine Dalmacije odlučno pozivlje c. k. vladu, da svakako što hitnije poviši mjeru žitija što se mogu uvažati prosto od carine u Dalmaciji, preinačiv odredbu sadržanu u stavku VI. carinarskog cienika godine 1906. tako, da mjesto najviše godišnje količine od 50.000 centi knkuruzi i 30.000 centi pšenice i prosa bude dozvoljen uvoz prost od carine od 800.000 centi žitija u obće, i da se prodaja istih povjeri seoskim blagajnam odnosno i obćinama.

Pošto je ovaj predlog lasno izvediv i tim vladi omogućeno, da postigne što se od nje traži, podpisani pitaju c. k. vladu:

1. Hoće li c. k. vlada, ako joj ne uspije izposlovati ukinućem carine na uvoz žitija u Dalmaciji, nastojati ja s mislu našeg gori spomenutog predloga izposluje od centralne vlade u ime siromaštva većine pučanstva Dalmacije barem oprost od carine na žitija do količine od 800.000 centi? Ili koliko god može najviše da udovolji potrebi siromašnoga pučanstva Dalmacije?

2. Ako to izposluje hoće li povjeriti prodaju tih žitija u prvom redu seoskim blagajnam, odnosno, gdje tih nema i obćinama?

Upit Dr. M. Drinkovića i drugova na c. k. vladu o spoju telefona sa monarhijom.

Svakom je poznato, da je u današnje doba od ueobnodne nužde za Dalmaciju, da bude uzpostavljena interurbana telefonska mreža gradova dalmatinskih sa monarhijom. Da bi taj spoj podigao trgovinu i promet, te saobraćaj putnika i da bi se trošak uloženi izplaćivao i u kratko doba amortizirao, nema sumnje.

Kako je pak više puta bilo po običaju obćano, da će taj spoj biti uzpostavljen, podpisani pitaju c. k. vladu:

Kada misli uzpostaviti telefonski spoj gradova Dalmacije sa monarhijom?

Upit Dr. M. Drinkovića i drugova na c. k. vladu o vojničkoj službi.

Kako je vojnička služba teška i skopčana sa velikom štetom ne samo pojedinaca nego i za cjelokupno pučanstvo, kako vojnička služba traje prekomjerno i kroz to dugo vrijeme drži

daleko od radnje najbolju snagu narodnu, podpisani pitaju c. k. vladu:

Hoće li se ona zauzeti, da se vojnička trogodišnja služba u vojsci, odnosno četverogodišnja u ratnoj mornarici snizi na dvogodišnju.

Upit zastupnika Dr. Dulibića i drugova na c. k. vladu o pomanjkanju c. k. poštanskog osoblja.

Kadi pomanjkanja dovoljnoga uredovnog osoblja kod c. k. poštanskog ureda u Šibeniku dižu se svakim danom neprestane tužbe što se razni mnogobrojni poslovi ne obavljaju onom potrebitom brzinom i lakoćom koja je bitnim preduvjetom, da se prometni i u obće poslovni život jednog grada redovito razvija prama zahtjevima današnjih naprednih vremena. Danas na tom uredu zaposleno osoblje ulaže doduše sve svoje sile i uprav kida se, kako bi zlu doskočilo, nu ne može ni iz daleka da savlada ogroman trud, što mu je nametnut rad pomanjkanja dovoljnoga broja činovnika i poslužnika.

S toga čast nam je postavili c. k. vladi slediće upit:

Je li c. k. vlada voljna bezodvlačno odrediti, da se kod c. k. poštanskog ureda u Šibeniku znatno povećaj broj službenog osoblja, i tim prestanu žalostne prilike koje prouzrokuju dangubu, štetu i opravdanih tužaba pučanstva?

Upit zastupnika Dr. A. Dulibića i drugova na c. k. vladu o tehničkoj školi.

U Dalmaciji se zadnjih godina, privatnim zanimanjem podiglo kopanje ruda u raznim krajevima a osobito u okružju Šibenika.

Isto doba radi znatne snage vodopada podigle se razne tvornice. Na jednom i drugom polju fali kod nas izškolovalnih radnika i nadzornika te mehaničara.

Svyrnemo li pogled na rudokope u blizini Šibenika tu nalazimo mnogo nadglednika i takozvanih predradnika tudnjaca.

Pogledamo li razne tvornice diljem Dalmacije — male i velike, zavirimo li u parobrode, koji putuju diljem Dalmacije a i u dalmatinske kraj željeznice — svuda opažamo, kako tudnjici vladaju i ravnjaju, dočim su naši domaći radnici osudjeni na najniže posle, te su i najgore plaćeni.

Da se tomu doskoči, prieka je potreba, da se osnuje čim prije škola za rudare i strojare, a to bi najzgodnije moglo slediti u Šibeniku, gdje bi se prama znatno razmjernim industrijalnim prilikama moglo, bez znatnih poteškoća i troškova, otvoriti u najkraćem roku takova škola. Na ovaj bi se način doskočilo potrebi izškolovalnog tehničko-strukovnog pomoćnog osoblja, otvorio bi se izvoz rada i zaslužbe našoj domaćoj čeljadi, a nestalo bi tudnjaca.

Uvjereni da bi i zemaljsko autonomna uprava i zanimane obćine došle u susret ostvarenju takove škole, dužni smo zatražiti osnovanje iste i zapitati c. k. vladu:

1. Je li c. k. vlada poznato, kako u Dalmaciji nije moguće, da se strukovno izobrazbe radnici za rudokope, te strojarje za razna industrijalna poduzeća, za parobrode, željeznice i za elektrotehničke strojeve?

2. Ako je poznato, je li voljna osnovati u Šibeniku čim prije jednu strukovnu školu za rudare, strojare te elektrotehničku službu?

Političke vesti.

Kriza u Ugarskoj. U krizi nema novih momenata. Značajno je tek to, da je nakon audijencie Košutove raspoloženje potišteno, to potištenije, što su širi slojevi vezali, u tu audijenciju ipak neke nade. One kao du su im sada potonule, jer je Košut s kraljeve audijencie — po svemu se vidi — otišao s uvjerenjem, da njegova osnova po kraljevju shvaćanju nije nimalo sposobna za rješavanje krize. Kriza se nakon audijencie — ako valja vjerovati neki znakovima — upravo zaoštrila. Jedan bi od tih znakova bio i taj, što je na burzi nastalo nakon Košutove audijencie dosta nepovoljno stanje. U stanu ministra Košuta bila konferencija neovisne stranke. Prisustvovali je osim Košuta i grof Apponyi, državni tajnici članovi neovisne stranke, kao i podpredsjednici. Košut je referirao o svojoj audijenciji. Rekao je, da je vladaru iznio program državopravnoga rješavanja u prvom redu gospodarske neovisnosti. Izgleda, da je taj program — reko je Košut — izvediv, ali da se protivne neke poteškoće, koje valja ukloniti. Kruna će nastaviti pregovore, pa ju valja u njezinu nastojanju poduprijeti. Eihner predlaže zaključak, kojim se ministru izrazuje povjerenje. Justh predlaže odgovor za raspravljavanje i rješavanje pitanja za 8 dana. Ratkay napada Wekerlea radi njegovih izvaja o neovisnoj stranci. Košut izjavljuje, da bi on sam bio Wekerleu odgovorio,

da ga ne veže njegov položaj u ministarstvu. Konferencija je svršila oko 2 i pol u noći, pa je stvoren zaključak, da se zajednički sabor više ne odgaja. Inače nema u krizi — kako rekomo — ništa novo.

Kralj ne će ni Košuta ni Wekerla. Kralj je konačno stvorio odluku i odredio put, kojim će se riješiti ugarska parlamentarna kriza. Kralj više ne misli na Wekerlovo predsjedništvo ministarstva, dapače niti u onom slučaju da bi se Wekerle hito bezuvjetno prihvatilo predsjedništva. Isto tako je kralj odbacio i Košuta, pak ne ima u obće niti govora o Wekerlovoj kombinaciji s njime. Za par dana će kralj imenovati činovničku vladu sa grofom Tassilom Festeticem kao ministrom predsjednikom. Ovo će ministarstvo imati jedini zadatak da provede Kristofyevu izbornu reformu.

Odluke Justhove grupe. Justhova je grupa zaključila, da će, ne usliedi li odluka o krizi za osam ili devet dana ili razpravom izveštaja bankovnog odbora ili na sto drugih načina u otvorenoj parlamentarnoj sjednici stvoriti položaj, iza kog će morati neposredno slijediti imenovanje novog ministarstva, koje će biti voljno, da podpiše kraljev reskript o odgodu ili razpustu sabora.

Dopisi.

Šinj, 5. listopada.

Odgovor namjesticima na upit zastupnika. Naš dični zastupnik Šimunić stavio je upit u saboru, da mu se izvoli priobćiti razloge s kojih novo izabrano zastupstvo občine Šinjske nije se još sazvalo za izbor občinskog upraviteljsva, te je dobio odgovor naime: da se ne može još ureći s razloga, što je u pogledu izbora podnesen utok mješovitom povjerenstvu. To ne stoji, te se nameće pitanje, jeli moguće da sa strane jedne vlasti može se iznieti u saboru takova neistina. Proti izborom koji su se redovito obavili mjeseca srpnja o. g. nije bilo utoka niti ih je moglo biti, pošto nije bilo do samo jedne stranke tako, da su izbori se obavili jednoglasno bez prigovora.

Podnešen je utok proti tri osobe koje da su tobože izključene i lišene prava izborivosti, koji utok spada u djelokrug političke kotarske vlasti a da ga rieši u smislu §. 32. obč. iz. prav. a podnošio mješovitom povjerenstvu u smislu §. 33. rečenoga zakona. Politička kotarska vlast mogla je presuditi o rečenom utoku najdulje kroz osam dana, dočim ga nije još riešila i ako su protekla ciela dva mjeseca. Ovoliko iznosimo na javnost neka se znae kako se znae izvršiti pitanje na uštrb občinske samouprave a u prilog svojevolji pojedinih!

Obćinari.

Iz grada i okolice.

Nadvojvodkinja Marija Josefa na svom putovanju u Dalmaciju svratila se i u Šibenik. Prispjela je prekjueer popodne parobrodom „Dalmat“, i zadržala se jučer cio dan. Jutros je krenula u Primošten, da razgleda ondješnji čipkanski tečaj.

Marko Vušković. Ovaj naš vrli umjetnik-pjevač doživio je napokon i u našem bielom Zagrebu pri otvorenju nove opere pravi trijumf u glavnoj ulozi Zajčeva „Zrinjskoga“, koja se opera dala prve večeri dne 1. t. mj. Gosp. Vušković skupa s otcem mu Vickom sutrađan nakon uspjeha pošlaše topli pozdrav našem su-radniku g. Dinku Strovici, koji je u više navrata u „Hrvatskoj Rieči“ upozorio našu javnost na ovaj riedki umjetnički naš pojav. Još jednom od svega srca čestitamo našem vrlom Marku Vuškoviću! Živio!

Školski liečnik Dr. Frano Dulibec posjetit će tekom iduće sedmice mjesne pučke škole u svrhu ciepljenja ospica. Za tim će doći red na seoske škole.

Izvieše saborske sjednice dneva 7. t. i. mj., već nam je slozeno, ali smo ga radi obilja gradiva morali ostaviti za naredni broj.

Upisivanje kod realke obavljeno je kroz tri zadnja dana od 10 do 12 sati jutrom. Po onome što vidjesmo, upisivanje je nadmašilo svako oćekivanje, jer broj upisanih došie preko 90. — To je najeklatantniji dokaz od kolike je goteme potrebe bila srednja škola u Šibeniku. Prama tome broju neizbjieživa je zavedba paralele. Nego, upravo obzirom na neizbjieživu užudu paralele i obzirom na to, što medju upisanom djecom ima dobar broj onih što su svršili i djeđan, dva, a i sva tri razrede gradjanske škole, te su prema tome i duševno i tjelesno razvijeniji, bilo bi najupitnije, kad bi se mjesto paralele odmah zaveo drugi razred realke, u čemu bi razlika troška bila bez neznatna, a korist gradu, djeci, zavodu velika. Ovo stavljamo ozbiljno na srce i na dušu našoj občini, novom upravitelju i škol. našim vlastima.

Izvoz drvla. Jutros su odputovali iz skladišta Steinbeiss krećati drvla parobrod „Salvo“ i bar. „Famiglio“, za Napulj. Jutros je prispio za istu stvar dubrovački parobrod „Epidaur“.

Izvoz karbida. Jučer i danas krca karbik parobrod druživa Adrije „Kolman Kiraly“ za Ruen i dalje.

Ribanje tunje, koje je obećavalo biti obilato naprama množtvu tunja, što je u zaljevju, nije nit izdaleka onako kako je bilo oćekivati. Tunji „baraju“ da je divota ali ne će na „poštu“, pa ne će.

Naš članak u 378. broju pod naslovom: „Kako i zašto je objelodanjen dekret proti glagolici“? poslat nam iz Rima pobudio je obću pažnju radi vanredne svoje važnosti, tako da su ga sve naše novine bilo u cjelini bilo u izvadku doniele. Naš dopisnik i unapried će nas izvješćivati o svemu, što zasnade o ovom znamenitom našem narodnom pitanju, koje se ne skida s dnevnog reda dokle god ne pobiedu pravo i pravica.

Upozorujemo naše gradjanstvo na oglas g. Mate Živkovića u današnjem broju, kojim javlja otvorene podružnice njegove mesarnice. Novi je dućan zbilja uređen, da se bolje ne može željeti, pravi je to ures grada, a onda i uvjeti navedeni u oglasu moraju da zainteresuju sve naše potrošioce mesa. Gospodinu Živkoviću želimo u novom pohvatu najbolji uspjeh i sreću.

Vatra. Jučer popodne oko 5 sati pojavila se vatra u ovdješnjoj pokrajinskoj bolnici, i to u dvorištu s istočne strane, gdje je bilo uz ogradni zid naslagana siena. Dojavljena je odmah telefonski pogibel požara, na što dotrčase vatrogasci, kojima je uspjelo vatra savsim izolovati. Ovo je drugi put ove godine da se u ovoj bolnici pojavljuje vatra i da se sretno time uza sve poteškoće, na koje vatrogasci tu udaraju. Žalostno je, da bolnica, koja se nalazi na periferiji grada, nema ništa predviđena za slučaj požara osobitim obzirom na eventualnost pomanjkanja vode, što je još važnije, kad se zna, da je bolnička zgrada daleko od morske obale.

Književnost i umjetnost.

Na pozornici. Pet veselih igri. Za dilatante napisao Rudolfo Devidé-Marjan. II. izdanje. Sadržaj: 1. „Živ ili mrtav“ šala za jednu mužku i jednu žensku osobu, 2. „Suparnik“ šala za dvie mužke i jednu žensku osobu, 3. „Gnjavator“ šala sa pjevanjem za dvie mužke osobe, 4. „Konkurent“ šala za pet mužkih osoba, 5. Anonimno pismo“ vesela igra za jednu mužku i jednu žensku osobu. Ova knjiga, koja se je u prvom izdanju za nekoliko mjeseci posve razpačala, stoji s poštarinom, ako se novac unapried doznači: K 1-10. — Naručebe prima knjižara u korist Ćirilo-Metodskih zidara* (Šimunić i drug) Zagreb Preradovićev trg 4.

Priposlano.*

Porezni upravitelj zloćinac. Danas doznasmo da je poznati Puljiz — vampir Girolamo Gujina izvršio njegovo viteško dilo nad nedužnom žrtvom podredjenim činovnikom Dragutinom Vidovićem. Stvar jest da Vidović boluje od malarije, podkriepljen taj dokaz istine liečnikom sjedočkom Dr. Grge Bogića, na temelju koje je dobio dopust 4 dana, kroz to vrijeme došao je u Šibenik za jedno promatranje radikalno liečničko, na koje je doktor izdao svjedočbu da absolutno nesmie stanovati u Trogiru, obzirom na njegov slabušni sustav života, koji bi ga mogao lako podvrći smrti i za to nek ostane kod njega na liečenju. — Istu svjedočbu pošalje Vidović svojim nadležnim vlastim pitajuć premještaj u Šibenik i za daljnje liečenje u istom mjestu. — Nazad dana Vidović pita privatno svoga upravitelja što mu se čini od njegova premještaja i što je odredila vlast, a ovaj licumjerski njemu odgovara (bez da Vidović i malo mogao slutiti na zlo, koje će mu se dogoditi) da nije još ništa odlučeno o njegovom premještaju i da o tom odredjuje poglavarstvo u Spljetu. Naravno Vidović uvijek pod nadzorom liečničkim lieči se u Šibeniku. — Dne 8. tek mj. primi Vidović odluku sa strane direkcije gdje ga odpušta od službe sa razloga da njegov upravitelj pozivao ga da nastupi službu a da ovaj se nije nikada odazvao, nadalje da se odstranio svojevoljno iz ureda. — Vidović sa dopustom od 4 dana odstranio se iz ureda, koga je dobio brzojavno sa strane poglavarstva u Spljetu, i pošo u Šibenik, kroz to doba bolest se pogorsala i morao ostati u Šibeniku. — Podvala prijavnikova kojom je prevario ravnateljstvo financija sa svojim izvješćem, da je Vidović uredovno ili privatno pozivao da nastupi službu, ili može li nastupiti da ga pozivao, laže! A što sumlja o bolesti ovdje ima rieć doktor Bogić do potrebe. — Oćito proizlazi da je prijavnik runjave duše

* Za stvari pod ovom rubrikom Ured. ne odgovara.

sa svojim lažljivim i podlim izvješćim zavarao direkciju da počini zločin nezajući da ga čini, vodjen za nos od slavnoga poznatoga orbis teraque famoznoga rigoleta stopro imenovana ufičiala Đudana iz valjane službe izvršene u Trogiru, Benkovcu, Šibeniku, Klninu, Drišću i Spljetu. O ovom zlodjenu imenovanu pripisatamo rieć da ga sudi kao činovnika porezni upravitelj Drišća g. Pokorny a kao privatna čovika Ante Seveljević viši ufičijal u Spljetu. Stalni smo da će direkcija financije pregleđati bolje stvar i voditi zapisnik priko toga pak ako se bude držala strogo, da će odluku onu koju je dobio Vidović, dobiti gosp. Gujina a mi ćemo sa strane gledati i obširno putem javne štampe dokumentim dokazati da je direkcija bila prevarena. — I tim ćemo preporučiti istoj direkciji ako nam kani taj mobilu di lusso Gujina poslati u Šibenik da može učinit smanje, jer takovim nebi učinila drugo neg izazvala neugodnost, a mi bi ga znali isto služiti. Do vidova.

Šime Bakašun p. Marka.

Javna zahvala.

Svima onima, koji se nas sućutno sjetišie prigodom teškog gubitka, što nas zadesi smrću naše ljubljene i nezaboravne sestre odnosno supruge.

Vice Škarice rođ. Protega.

izrazujemo ovim najdublju harnost, jamćem im, da ne ćemo nikada zaboraviti njihovo saućešće u našoj tuzi, izkazano bilo sažalnicama, bilo šiljanjem duplira i vinenaca, bilo milodarima u razne dobrotvorne i rodoljubne svrhe, bilo učestvovanjem u samom sprovodu.

U Šibeniku, 7. listopada, 1909.

Mate Škarica Marko, Ante i Vicko Protega, suprug.

Za se i za svu rodbinu.

Hrvatska tiskara (Dr. Krestelj i dr.)

Vlastnik, izdavalatelj i odgovorni urednik Josip Drezga.

Prva parna tvornica za bojadisanje, pranje i kemičko čišćenje odjela na suho

M. DOMIĆA
Split, br. 355.

Primaju se odjela za kemičko čišćenje kao: obićna, uredska, za šetnju, kazalište i plesove. Osim toga zastore, prostrance, rukavice od kože itd., razumije se sve u cjelini čisti se sa strojem

„UNIVERSAL“.

Isto tako parno bojadisanje gore navedenih predmeta.

Preporuča se svakome ovo zgodno i korisno poduzeće.

Za Šibenik prima i predaje:
JULIO RAGANZINI
I. IX. Glavna ulica.

Objava.

Čast mi je javiti, da dnevom 11. ovog mjeseca otvaram u prizemlju kuće Cićin na obali kod „Hotel de la Ville“ svoju novouređenu

mesarnicu,

koja će biti stalno obskrbljena GOVEDINOM, JANJETINOM, BRAVETINOM, SVINJETINOM, TELETINOM i DOMAĆOM PERADI.

Mesarnica sama uredjena je po svim moderno-higijeničnim zahtjevima, te s nijednog pogleda ne zaostaje za velegradskim mesarnicama.

Poslužba je predviđena na način, da će podpuno udovoljavati cienjenim mušterijama, a tako isto i cene, kojima se ne će moći praviti utakmica.

Meso moći će se po želji dobiti s kostima i bez kostiju.

Jamćim unapried za svedj svježe i dobro meso.

Nadajuć se, da će moj podhvat načini na prednost sa strane p. n. občinstva, s veleštovanjem

Mate Živković,
mesar.

Šivači strojevi Singer

„66“

kupuju se samo u našim skladištima, koja su označena uvijek sa ovim znakom.

Ne treba se dati zavesti kroz druge oglase, koji imaju tu svrhu, da uz ime SINGER razpaćavaju već upotrebljavane strojeve ili one kojeg drugog proizvodu, pošto mi ne prepuštamo našim šivačim strojeva preprodavaocima, nego ih izravno sami obćinstvu razprodajemo.

Šibenik, glavna ulica.
1-10

Veliko skladište gotovih odjela za gospodu

Saisona 1909-1910

Pio Terzanović * Šibenik *

Javljam štovanomu gradjanstvu, da mi je ovih dana prispijela od jedne glasovite krojačnice velika kolićka gotovih odjela i kaputa za gospodu. Ova se odjela osobito odlikuju radi izvanredno elegantna kroja i umjerenosti ciena, tako da sam u mogućnosti svakom zahtjevu udovoljiti.

Preporučujć se bilježim se veleštovanjem

Pio Terzanović.

18. IX. — 18. III.

Hrvatska Vjeresijska Banka - Podružnica - Šibenik.

Bankovni odjel

prima uložke na knjižice u konto korentu u ček prometu; eskomptuje mjenice.

Obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijednine, Devize se preuzimlju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete

Dionička glavnica

- - - - K 1,000.000

Pričuvna zaklada i pritičci K 150.000.
CENTRALKA DUBROVNIK
Podružnica u SPLITU i ZADRU.

Mjenjačnica

kupuje i prodaje državne papire, razeteritnice, založnice, srečke, valute, kupone. Prodaja srečaka na obročno odplačivanje. Osjeganje proti gubitku kod ždriebanja. Revi- zija srečaka i vrijednostnih papira bezplatno. Unovčenje kupona bez odbitka.

Zalagaonica

daje zajmове na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, drago kamenje i t. d. uz najkulantnije uvjete.

64-52

Najboljom

trajnošću odlikuju se četvorine za peći glasovite tvornice Mitscherling u Saskoj, jer nadmašuju sasvim svaku drugu vrst opeka i jer su najradje traženi od svih pekara pod imenom:

„Četvorine Chamotte“

po K 1-10 komad s protegama 28/ 28/5 cm. Ove četvorine podavaju kruhu i dvopeku redovitu vrućinu, te ga ni najmanje ne prigore; uslov, s kojega su najbolje peći na glasu. — Ne pucaju ni pri najaglijem grijanju ili ohladjenju. — Traju po prilici tri godine makar uz neprestajnu radnju.

Izključivo skladište za Dalmaciju: 22-25

Tvrđka Faust Juchioštri — Šibenik.

STECKENPFERD --

od Ilijanova mleka **SAPUN**

najblaži sapun za kožu koa i proti sunčanim pjegama.

Dobiva se svugdje.

28-40.

Družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru izvršno sredstvo protiv svakog kašlja i katara

Prsni bonboni.

Omot po 20 filira. Dobiva se svugdje. Glavno skladište: PAVAO BAAR, Varaždin.

CEMENT

tvornice Portlandcimenta iz Splita, dobiva se kod mene i to uz cene za 100 kg. franko obala Šibenik:

Za kolikoce sastojeće se od 3 do 5 vagona po K 3-90.

Za kolikoce sastojeće se od pol do 3 vagona po K 4-—.

Na male kolikoce po K 4-50, franko magazin.

Prazne vreće moraju se kroz rok od 30 dana franko nazad povratiti, inače račun 50 filira po komadu.

Jamčec za tačnu i brzu poslugu bilježim se sa

osobitim štovanjem

Sime Tarle, trgovac.

13

Loze navrnute

svakovrstne liepe prve vrsti dalmatinske na podlozi Aramon X Rup. G. I., Rip. X Rup. 3309 i Rup. Monticola. Ove vrsti žilavice i reznice Rip. X Berlandieri-Teleki.

Čisti sortimenti mogu se dobiti kod:

Forčić i drug

Trtnica-Lozar Komen (Primorsko).

Cenik se šalje na zahtjev franko.

Prodavaju se

3 razne kočije

Za potanje obaviesti obratiti se valja na gosp. V. Macale, Šibenik.

Hrvati i Hrvatice!

Pomozite Družbu Sv. Ćirila i Metoda

Školske knjige i sve druge školske potrebštine za učelnike realke i pučkih škola prodaje Antun Ciulić. Šibenik Glavna ulica.

NIUSOL

pripravljen od BERGMANNA I DR. U TEČENU OJE. jest i ostaje kao i do sada najbolje od svih modernih sredstava za bojadisanje kose i dobiva se za plavu, kestenjastu i crnu boju uz cieniu od K 2-50 po flaši. Prodaje se kod: Vinka Vučića, Drogarija -- Šibenik.

Hrvatska tiskara u Šibeniku

preporučuje svoje bogato obnovljeno skladište tiskanica za občine i župne urede. Naručbine se obavljaju brzo i tačno a cienne su vrlo umjerene.

Najmodernije posjetnice i vjenčane karte uz vrlo umjerene cienne izradjuje

Hrvatska tiskara u Šibeniku.

HRVATSKA TISKARA DR. KRSTELJ I DRUG

Skladište tiskanica za obćine i žup. urede. ŠIBENIK (DALMACIJA). Papira. Moderno uređena knjigevoznica.

P. n.

Hrvatska tiskara u Šibeniku namjerava izdati za tekuću godinu 1910.

ZIDNI KALENDAR

koji će biti veličine 50x70 cm., a biti će izradjen na lepoj i gladkoj hartiji i u više boja.

Sredinu kalendara zauzeti će kalendarski dio, a ostalo prazno mjesto ustupiti će pojednim poduzetima za oglašavanje.

Posto će se kalendar štampati u više hiljada primjeraka, a razaslati kao reklamu u sve krajeve naše monarhije, držimo, da će ovo za svakoga biti vrlo zgodna prilika kojom bi svoj proizvod preporučiti mogao.

Za oglas, koji zauzima prostor od 4x7 cm., plaća se 4 K, za 4x10 6 K, za 6x12 10 K, a za prostor od 8x14 12 K.

Sve upite i naručbe valja slati samo pismeno na dolepodpisanu tiskaru. Oglasi se primaju najdulje do 1. studenoga o. g.

S poštovanjem

HRVATSKA TISKARA (Dr. Krstelj i drug).

I. hrv. tvornica voštanih svieća Vlad. Kulića u Šibeniku.